

Zitting 1978–1979

14 626

Rapport onderzoek aanvoer vloeibaar aardgas (LNG) in Nederland

Nr. 29

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 27 februari 1979

De bijzondere commissie 14 626 (Rapport onderzoek vloeibaar aardgas (LNG) in Nederland)¹ heeft op 22 februari 1979 mondeling overleg gevoerd met de Ministers van Financiën en van Economische Zaken over de aangekondigde bereidheid tot garantieverlening voor een lening door Nederlandse banken te geven aan Sonatrach.

De bewindslieden hadden zich doen vergezellen van drs. G. H. Ledeboer, hoofd van de afdeling Exportkredietverzekering en Investeringsgaranties van het Ministerie van Financiën en drs. A. C. Egressy, plv. hoofd van de Directie Gasvoorziening van het Ministerie van Economische Zaken.

De commissie brengt als volgt verslag uit.

Desgevraagd gaf de Minister van Financiën een uiteenzetting over garantieverleningen. Een en ander is gebaseerd op de beschikking van de Minister van Financiën van 26 april 1961, inzake kredietverzekering met herverzekering bij de Staat, waarvan artikel 1, eerste lid, luidt:

«Met in achtneming van in ieder geval door de Minister van Financiën nader vast te stellen voorwaarden kan aan daartoe aangewezen kredietverzekeringsmaatschappijen de gelegenheid worden geboden om verzekeringen of garanties – afgesloten ten behoeve van hier te lande gevestigde ondernemingen – ter dekking van aan het handels- en dienstenverkeer met het buitenland verbonden risico's, tegen betaling van premies bij de Staat te herverzekeren».

De Nederlandsche Credietverzekerings Maatschappij neemt binnen zekere grenzen het commerciële risico voor haar rekening. De Staat herverzekert de politieke risico's, zoals

- 1e. niet-betaling door overheidsdebiteuren;
- 2e. betalingsproblemen van het land als zodanig;
- 3e. revoluties, opstanden etc.;
- 4e. natuurrampen.

In de kredietverzekering kunnen niet alleen naleveringskredieten worden herverzekerd, maar ook voorfinancieringscontracten, zodat het niet alleen om export- maar ook om importcontracten kan gaan. Bij het LNG-geval is er sprake van zo'n voorfinancieringscontract, waarbij het er om gaat de leverancier in staat te stellen tot levering van het gas over te gaan.

Er zijn enkele voorwaarden gesteld die de garantie koppelen aan de LNG-levering:

¹ Samenstelling: Porthéine (VVD), Van Rossum (SGP), Hermsen (CDA), Epema-Brugman (PvdA), Jansen (PPR), Hartmeijer (PvdA), De Boois (PvdA), Scherpenhuizen (VVD), Van Houwelingen (CDA), Van der Doef (PvdA), voorzitter, Van der Hek (PvdA), Rienks (PvdA), Beumer (CDA), Braams (VVD), Van Dijk (CDA), Eversdijk (CDA), Spieker (PvdA), Lambers-Hacquebard (D'66), Lubbers (CDA), ondervoorzitter, Andela-Baur (CDA) en Bolkestein (VVD).

- Sonatrach dient te verklaren dat met deze en de Duitse financiering de financiering van het project LNG III in Arzew bevredigend is geregeld;
- Arzew wordt als inladingshaven aangewezen;
- van Duitse zijde wordt op analoge voorwaarden een lening van de zelfde omvang gegeven.

De voorwaarden voor kredietverzekering zijn mede afhankelijk van het land waar om het gaat. Voor Algerije geldt dat slechts 80% van het krediet herverzekerd wordt. De banken hebben dus een eigen risico van 20%. De landen zijn in vier premieklassen verdeeld. Algerije zit in de een na hoogste risicogroep. De garantie wordt gegeven op de gebruikelijke premievoorwaarden. De looptijd van de lening zal 8 tot 10 jaar zijn; langer lopende leningen worden niet in herverzekering genomen. De garantie bevat geen verborgen subsidie-element.

Een lid van de P.v.d.A.-fractie merkte allereerst op dat in het onderhavige geval geen investeringsgarantie kan worden verleend. Er is dus de in dit geval merkwaardige constructie gekozen van een importgarantie hoewel het in wezen niet gaat om een voorfinanciering voor te leveren goederen maar om financiering van investering in installaties. De termijn voor de gaslevering is ook veel langer dan de looptijd van de lening.

De conclusie dringt zich op dat een wel erg vergezochte constructie is gemaakt om Sonatrach contractueel onverplicht tegemoet te komen op financieringsgebied.

Welke banken zijn overigens bereid zo'n lening te verstrekken?

Een lid van de V.V.D.-fractie vroeg een schatting van de kans dat de garantiEVERLENING tot betaling zou moeten leiden. Wat zijn statistisch de ervaringen.

Wat is het financiële voordeel als Arzew en niet Skikda wordt aangewezen als inschepingshaven?

Een lid van de C.D.A.-fractie merkte op dat van regeringszijde nadrukkelijk gesteld was dat geen garantie gegeven zou worden voor ongebonden kredieten. Is er nu wel sprake van een gebonden krediet? Maken de gestelde voorwaarden het mogelijk van een gebonden krediet te spreken?

De gekozen constructie lijkt gekunsteld. Afgewogen moet worden wat de voor- en nadelen zijn.

Dit lid constateerde dat kennelijk de – overigens terechte – snelle aanwijzing van de aanlandingsplaats Nederland niet het toen aangevoerde onderhandelingsvoordeel heeft opgeleverd.

Is 20% eigen risico niet aan de hoge kant?

Zijn er nog voorwaarden gesteld dat de installaties in Arzew in Nederland besteld moeten worden?

Een lid van de D'66-fractie wilde er het zwijgen toe doen over de beweerde versterking van de Nederlandse onderhandelingspositie.

Sonatrach stelt pas de verladingshaven aan te zullen wijzen nadat de financiering rond is; nu wordt de conditie gesteld dat de financiering pas verleend wordt nadat Arzew is aangewezen. Hoe verhouden deze stellingen zich tot elkaar.

Dit lid meende dat de garantiEVERLENING strijdig is met de eerder van regeringszijde gewekte indruk. In antwoord II.5.1 bij het vorige overleg is gesteld dat er directe banden moeten zijn tussen gasleverantie en kredietaflossing, terwijl ook de termijnen op elkaar moeten zijn afgestemd.

Het is ook de vraag of het wenselijk is op deze manier Sonatrach tegemoet te komen.

Welke zekerheid is er dat van Duitse zijde tot een zelfde bedrag een lening verstrekt wordt?

Is met de 2 x f 250 mln. de volledige financieringsbehoefte van Sonatrach, verband houdend met het LNG-contract, gedekt?

Zijn er hoge risico's bij Algerijnse kredietverleningen?

De Minister van Financiën zei in antwoord op deze vragen allereerst dat het verzekerd obligo op Algerije momenteel ongeveer f 5 mld. bedraagt, waarvan ± f 3 mld. bestaat uit dekkingstoezeggingen (contracten in onderhandeling).

De risico's worden door de onderscheiden banken zeer verschillend beoordeeld.

De onderhandelingen over de financiering worden gezamenlijk door de Nederlandse en Duitse ondernemingen gevoerd. Er zal worden vastgehouden aan de voorwaarde dat ook een Duitse lening gegeven moet worden.

Over de risico's zei de Minister in het algemeen dat over het afgelopen jaar ongeveer f 110 mln. moest worden uitgekeerd en dat de premie-opbrengsten ongeveer even groot waren. Afhankelijk van de voorwaarden zal voor de garantie voor de Sonatrach-lening een éénmalige premie van ongeveer 3,5 tot 6 % betaald moeten worden.

Mede op grond van internationaal overleg is Algerije in de een na hoogste risicoklasse geplaatst (er zijn 4 klassen).

Vervolgens gaf de Minister een overzicht van de diverse Nederlandse banken die zich belangstellend hebben getoond voor het geven van de lening.

Wat het karakter van het arrangement betreft zei hij vervolgens dat de beschikking de nodige beleidsruimte geeft. Er is geen juridische belemmering te vinden tegen de bereikte oplossing. Er is een verband met de aardgaslevering gelegd, ook al komen de termijnen niet overeen. (Het is overigens geen nadeel dat de leningstermijn korter is dan de looptijd van het LNG-contract). Het is kortom wel een arrangement met een overigens duidelijk eigen karakter, maar dat is mogelijk binnen de grenzen van de beschikking. In het belang van de zaak zelf is er in dit incidentele geval toe besloten. Er is geen binding tussen lening en installatie, maar wel maakt het arrangement het Sonatrach mogelijk definitief de verplichting op zich te nemen tot LNG-levering over te gaan.

Het voordeel van de constructie is dat vast komt te staan dat er LNG geleverd zal worden. Het nadeel vindt men in de te lopen risico's. De Regering meent dat het verantwoord is dit risico te lopen om de LNG-levering mogelijk te maken.

De Minister van Economische Zaken bevestigde dat het veilig stellen van dit deel van de energievoorziening van zeer groot belang is, en de gevonden constructie verantwoord maakt.

Arzew ligt 600 km dichter bij Nederland dan Skikda. Per jaar scheelt dit in transportkosten ongeveer f 25 mln.

Er is geen binding tussen de te verstrekken lening en leverantie van installaties uit Nederland. Dat betekent overigens niet dat Nederlandse bedrijven niet bij zulke leveringen betrokken kunnen zijn.

Er is geen strijdigheid in de koppeling tussen financiering en aanwijzing van de verladingshaven als financiering en aanwijzing gelijktijdig geschieden, zoals nu voorgesteld is.

Vanuit de commissie werden hierna de volgende vragen gesteld en opmerkingen gemaakt.

Een lid van de P.v.d.A.-fractie bleef van mening dat de garantieconstructie ver gezocht is. Heeft dit wellicht prijsinvloed?

Er is niet voldaan aan de voorwaarden die de Regering in het al aangehaalde antwoord II.5.a zelf stelde. Het zou anders zijn als de constructie was gemaakt dat de Gasunie f 250 mln. voorschot op te leveren LNG zou geven als voorfinanciering voor installaties. Dit zou beter in de beschikking passen.

Een lid van de V.V.D.-fractie meende dat het risico op hoogstens 10 % gesteld kan worden, dus f 25 mln. Dat bedrag wordt jaarlijks terugverdiend als Arzew en niet Skikda als verschepingshaven wordt aangewezen. Wat was daarbij de kans dat Arzew toch zou zijn aangewezen als niet deze financieringsconstructie was gekozen?

Een lid van de D'66-fractie sloot zich aan bij de eerder gemaakte opmerkingen van P.v.d.A.-zijde. Wat zijn naast de risico's verbonden aan de leninggarantie de risico's, die bij de geregelde contractuitvoering gelopen worden?

Een lid van de C.D.A.-fractie meende dat in antwoord II.5.a voldoende ruimte gelaten is om ook de thans gevonden vorm in te passen in wat de Regering toen, op 2 februari, aan de Kamer mededeelde. Het belang van de energievoorziening is groot genoeg om in te stemmen met de gevonden constructie.

De Minister van Financiën beaamde dat de gekozen constructie een bijzonder geval is. Er is geen directe relatie tussen de levering van LNG en de garantie voor de lening, maar de garantie maakt mogelijk dat voldaan wordt aan alle contractvoorwaarden voor levering. Het gaat om import van zaken waar eerst als het ware de produktiemogelijkheid voor geschapen moet worden. De lening daarvoor heeft een kortere looptijd dan de tijd waarin levering plaatsvindt, hetgeen niet onaantrekkelijk is.

De Minister van Economische Zaken tenslotte kan geen schatting maken van de kans dat toch wel Arzew als verschepingshaven zou zijn aangewezen.

De voorzitter van de bijzondere commissie,
Van der Doef

De griffier van de bijzondere commissie,
Hubert